

Asociația pentru Politică Externă, împreună cu Friedrich-Ebert-Stiftung, vă propune un Newsletter pe subiecte de politică externă și integrare europeană a Republicii Moldova. Newsletter-ul este parte a proiectului comun „Dialoguri de politică externă”.

foreign policy association
APE
asociația pentru politică externă

**FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG**

NEWSLETTER

BULETIN LUNAR • SEPTEMBRIE 2021 • NR.9 (187)

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Newsletter-ul este realizat de Mădălin Necșuțu, redactor-coordonator

TEMELE EDIȚIEI:

1. Mihai Isac, expert politic și jurnalist, „Karadeniz Press”: „Clivajul politico-electoral Moscova-Tiraspol, foaie de parcurs pentru Donbass”
2. Editorial de Mădălin Necșuțu, jurnalist „Balkan Insight” și „Euronews”: „Transnistria, un ghem de probleme nerezolvate”
3. Igor Munteanu, fost diplomat și analist politic: „Rusia trebuie stimulată să înțeleagă iminența deciziei sale de retragere din Transnistria și de creștere a costurilor pe plan internațional și bilateral”
4. Angela Grămadă, directoare Experts for Security and Global Affairs Association (ESGA): „Formatul 5+2 – de ce resuscitarea sa va fi foarte dificilă?”

Știri pe scurt:

Președintele Maia Sandu a anunțat că cetățenii Republicii Moldova vor putea, din 2022, să se angajeze oficial în Germania la munci sezoniere. Cele mai multe slujbe de acest fel sunt în agricultură.

Anunțul a fost făcut de Maia Sandu într-o conferință de presă alături de președintele Germaniei, Frank-Walter Steinmeier, care se află în Republica Moldova pentru o vizită de două zile în perioada 29-30 septembrie. Germania are un deficit de muncitori sezonieri estimat în 2020 la circa 300.000 de lucrători în domeniul agriculturii, în special la cules de fructe și legume, iar fermierii din Germania caută astfel de lucrători sezonieri. Mulți dintre lucrătorii sezonieri în Germania provin în prezent din România și Polonia. Germania are o mulțime de lucrători sezonieri din țările UE și este nevoie și de lucrători din țări terțe.

Premierul Natalia Gavrilă a efectuat între 27-28 septembrie prima sa vizită la Bruxelles, acolo unde a discutat cu oficialii europeni despre planurile de reformă pe care le are și le implementează, dar și despre decizia de debrusare a celei de-a doua tranșe a asistenței OMNIBUS din partea UE către Republica Moldova. E vorba de suma de 50 de milioane de euro, fonduri nerambursabile, bani care vor ajunge la Chișinău la începutul lunii octombrie. Natalia Gavrilă a discutat la Bruxelles despre reforma justiției și anticorupție, inclusiv investigarea fraudei bancare de un miliard de dolari, gestionarea pandemiei COVID-19 și pachetul de suport economic și social necesar pentru relansarea creșterii economice. „UE este deschisă să sprijine în continuare Republica Moldova și agenda de reforme ambițioase pe care și-o propune. Moldova este un partener important și prioritar pentru noi”, a declarat la rândul său președintele Consiliului European, Charles Michel, în cadrul întrevederii celor doi.

Președintele Maia Sandu a declarat, pe 29 septembrie, în cadrul Forumului bilateral Republica Moldova – Germania că Republica Moldova își dorește să atragă în țară cât mai mulți investitori străini și că își dorește ca statul să fie partenerul oamenilor de afaceri. „Statul Republica Moldova dorește să fie partenerul oamenilor de afaceri, nu gardianul acestora”, a declarat șefa statului. Potrivit șefei statului, Moldova oferă mai multe oportunități pentru mediul de afaceri și acum este ocazia de a le valorifica în comun. La rândul său, președintele Germaniei, Frank-Walter Steinmeier, a constatat că a găsit în Moldova o comunitate germană de afaceri consacrată. El a declarat că are acceptul Guvernului federal pentru resurse de cooperare pentru dezvoltare de aproximativ zece milioane de euro, prin care Germania vrea să ofere un impuls reformelor inițiate de Maia Sandu. Germania rămâne a fi unul dintre cei mai importanți parteneri ai Republicii Moldova, situându-se pe locul trei după volumul schimburilor comerciale, depășind în prima jumătate a anului suma de 341 de milioane de dolari. În Moldova activează peste 400 de agenți economici cu capital german.

Transnistria la răscruce: prezent și previziuni de viitor

Transnistria a revenit din nou în ultimele luni în atenția publică, după o serie de evenimente care s-a produs recent și au legătură cu mica regiune secesionistă de peste Nistru. În primul rând este vorba de interdicția impusă de Ucraina mașinilor cu numere transnistrene să mai circule pe teritoriul ei de la 1 septembrie. Apoi succesul echipei de fotbal Sheriff Tiraspol care nu face un secret din susținerea regimului

separatist de la Tiraspol și a independenței regiunii în mai multe anunțuri plasate pe site-ul clubului.

Și nu în ultimul rând, organizarea de către Rusia a unui număr record de secții de votare, mai precis 27, în regiunea transnistreană pentru alegerile recente din Duma de Stat de la Moscova, în ciuda protestelor, este adevărat slab formulată de către diplomația de la Chișinău.

Dacă interdicția de circulație în Ucraina și alegerile pentru Duma de Stat par lucruri în ton cu realitățile politice din regiune, atunci succesul imagologic al Tiraspolului prin fotbal este o premieră. Una care vine să umple conturile holding-ului Sheriff, un trust monopolist care a monopolizat mediul de afaceri din regiune. Aceasta este condus de două persoane controversate – Viktor Gușan și Ylia Kazmalî – ▶

► ambii foști lucrători în KGB-ul rusesc, astăzi prosperi întreprinzători cu afaceri în toată Europa.

Succesul fotbalistic i-a luat prin surprindere chiar și pe liderii separatiști de la Tiraspol, dar acest lucru le vine mână în mână în perspectiva alegerilor pentru un mandat la conducerea regiunii separatiste. Actualul lider separatist, Vadim Krasnoselski, și-a anunțat deja intenția pentru a candida la un nou mandat „prezidențial”.

Dacă pe de o parte, Tiraspol este într-o perioadă fericită din punct de vedere al imaginii, nu același lucru se poate afirma și despre Guvernul de la Chișinău. În chestiunea interdicțiilor de mobilitate aplicate de Ucraina mașinilor transnistrene, Executivul de la Chișinău a părut mai degrabă incoerent. La nivel verbal, Ministerul Afacerilor Externe și Biroul de Reintegrare au părut mai degrabă în disonanță pe acest subiect.

În timp ce Biroul de Reintegrare a făcut lobby ca MAEIE să facă diligențe la Kiev pentru prelungirea posibilității mașinilor transnistrene să circule în Ucraina, diplomația moldovenească s-a arătat mai degrabă refractară să îndeplinească astfel de sarcini. La fel comunicarea publică pe acest episod a fost una extrem de anevoioasă care a lăsat mai degrabă impresia unui diletantism. Impresia generală a fost că Biroul de Reintegrare se bate mai mult pentru interesele Tiraspolului decât acesta în sine. Totul ca până la urmă interdicția să rămână în vigoare.

Acesta poate fi consemnat ca primul episod negativ al actualei guvernări, iar pe dimensiunea conflictului transnistrean, din păcate astfel de evenimente se pot repeta cu o regularitate destul de mare în lipsa unei strategii și a unei viziuni concrete asupra pașilor ce trebuie urmați. Rămâne de văzut ce ne rezervă viitorul în cadrul acestui dosar extrem de complicat care stagnează deja de trei decenii.

Clivajul politico-electoral Moscova-Tiraspol, foaie de parcurs pentru Donbass

Mihai Isac, expert politic și jurnalist „Karadeniz Press”

Desfășurarea fără probleme pe teritoriul Transnistriei a alegerilor pentru Duma de Stat este încă un pas în procesul de absorbție în așa-numita „Rusky Mir” (Lumea rusă) a ambelor maluri ale Nistrului. Exerciții electorale de forță au avut loc atât în zona Donbas și peninsula Crimeea, cât și în republicile separatiste din Georgia.

Lipsa unei reacții mai dure a autorităților de la Chișinău a fost criticată de către o parte a societății civile și a clasei politice. Acest non-combat diplomatic în problema secțiilor de vot pentru alegerile rusești, parlamentare ori prezidențiale, a caracterizat întreaga perioadă de independență a Republicii Moldova.

Situația din Transnistria îngrijorează autoritățile de la Kiev datorită acțiunilor părții ruse. Moscova a avut câteva tentative de a forța federalizarea Republicii Moldova în ultimii 30 de ani. Demersurile

Kremlinului s-au intensificat în urma evenimentelor din Ucraina din ultimii șapte ani. Orice formă de federalizare reușită a Republicii Moldova va fi folosită pentru a forța mâna Kievului în problema Donbasului. Fantoma planului Kozak bântuie periodic scena politică din fosta republică sovietică.

Și vizita din aceste zile a liderului de la Tiraspol Vadim Krasnoselski la Moscova nu face decât să confirme rolul principal pe care Rusia îl joacă în susținerea regiunii transnistrene. Mass-media din stânga Nistrului a precizat că liderul

de la Tiraspol, Vadim Krasnoselski, a avut o întâlnire cu adjunctul Administrației Președinției Ruse, Dmitri Kozak cu care a discutat perspectivele de negociere între Chișinău și malul stâng al Nistrului.

„O atenție deosebită a fost acordată în timpul întrevederii procesului de negociere între Transnistria și R. Moldova. Rusia este participant permanent la acest proces. Dmitri Kozak este foarte bine familiarizat cu istoricul negocierilor, cunoaște starea actuală a lucrurilor. Cei doi și-au împărtășit opiniile cu privire la situația actuală și perspectivele de activizare a dialogului pentru rezolvarea problemelor acumulate”, mai arată serviciul de presă de la Tiraspol. Cei doi au vorbit despre implementarea pachetului „Berlin plus” și despre necesitatea convocării în acest an a unei ședințe largi în formatul 5+2.

O altă chestiune abordată a fost livrarea de vaccin Sputnik-V în Transnistria, ser care a fost folosit politic de către regimul de la Tiraspol și forțele pro-ruse din Republica Moldova.

Voturi pentru Rusia Unită

Nu mai puțin de 59.233 de locuitori ai regiunii transnistrene cu pașaport rusec au votat la alegerile pentru Duma de stat a Federației Ruse, potrivit datelor publicate la Tiraspol după închiderea celor 27 de secții de votare. Printe alegători au fost și majoritatea liderilor regimului de la Tiraspol, inclusiv deputați, miniștri, dar și președintele Vadim Krasnoselski.

Rusia Unită a primit 45.263 de voturi, aproximativ 76,42%. La precedentele alegeri parlamentare, partidul de guvernământ a obținut aproximativ 83% din voturile transnistrenilor cu cetățenie rusă. Partidul Liberal-Democrat, condus de Vladimir Jirinovski, a primit 3.635 de voturi (6,14%), iar Partidul Comunist alte 3022 voturi (5,1%). Ambele partide au o prezență constantă pe scena politică regională, filialele acestora susținând independența Transnistriei și integrarea eventuală în Federația Rusă.

Președinta Comisiei Electorale Centrale de la Moscova, Ella Panfilova, a anunțat că Rusia Unită a obținut majoritatea constituțională. Presa de la Moscova a mai precizat că în Duma de Stat vor fi reprezentate în total opt partide.

La alegerile precedente, în 2016, în regiunea transnistreană au votat peste 56.000 de persoane. În 2018, la alegerile prezidențiale din Rusia, au votat aproape 74.000 de cetățeni. În perioada respectivă, Rusia anunța că are în regiunea transnistreană 220.000 de cetățeni.

Ca un simbol al apartenenței Transnistriei în spațiul electoral rusec, secțiile de vot din regiune au fost arondate mai multor districte electorale din interiorul Federației Ruse. Secțiile de vot de la Camenca au fost arondate la regiunea Saratov, Râbnîța la Lipetsk, Grigoriopol la Voronej, Bender la Kaliningrad, Dubăsari la Irkutsk, etc..

Campania electorală a deputaților ruși în regiune s-a desfășurat fără probleme. Deputații Artiom Turov

și Serghei Chijov s-au remarcat prin declarațiile de dragoste față de locuitorii din Transnistria. Aceștia din urmă a declarat că „noi îi iubim foarte tare pe transnistreni, deoarece considerăm că aici, într-o oarecare măsură, este inima Rusiei”.

Donbas și Caucaz, tărâmurile electorale rusești

La fel ca și în regiunea separatistă transnistreană din Republica Moldova, în regiunea Donbas din Ucraina, au votat în alegerile pentru Duma de Stat (camera inferioară a parlamentului federal) peste 150.000 de locuitori din regiune, care dispun de cetățenia rusă.

Media ucraineană a relatat cum ucraineni cu cetățenie rusă din regiunile Donețk și Lugansk au fost transportați gratuit cu sute de autocare și cu trenul în regiunea rusă Rostov pe Don, situată în apropiere de frontiera cu Ucraina, pentru a vota.

Există numeroase fotografii și înregistrări video pe rețelele de socializare cu autobuze pline cu oameni care flutură drapelul rus. În plus, cetățenii ruși care locuiesc în teritoriile controlate de rebelii separatiști din Donbas au putut vota online în aproape 400 de „centre informatice”.

Pe de altă parte, în regiunea Abhazia aproximativ 13.000 de oameni au votat la cele nouă secții de votare. Autoritățile ruse estimează că în regiunea cu 254.000 de locuitori există 200.000 de cetățeni ruși. Autoritățile de la Tbilisi au protestat față de deschiderea secțiilor de vot, dar fără efect.

Un număr de circa 11.000 de cetățeni ruși au votat în Oseția de Sud, inclusiv 3.500 de militari din contingentul rus desfășurat în regiune. Secțiile din această zonă au fost arondate districtului Cita. Federația Rusă a recunoscut în 2008 independența Abhaziei și Oseției de Sud, în urma războiului ruso-georgian din vara aceluiași an.

Reacții tardive

Autoritățile moldovene au menționat că au informat partea rusă că în organizarea alegerilor nu ar fi impedimente în localitățile aflate sub controlul autorităților constituționale ale Republicii Moldova, dar nu și în regiunea transnistreană.

„Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene regretă că, în pofida poziției expuse în mod consecvent de către autoritățile moldovenești, partea rusă a acționat de o manieră care nu corespunde principiului suveranității și integrității teritoriale a Republicii Moldova și cadrului juridic bilateral” se arată în comunicatul instituției. MAEIE anunță că a solicitat părții ruse să se abțină de la deschiderea celor 27 de secții de votare în localitățile din regiunea transnistreană a Republicii Moldova, inclusiv având în vedere imposibilitatea asigurării condițiilor de securitate necesare pentru desfășurarea scrutinului.

Niciun alt stat, decât Rusia, nu a deschis vreodată secții de votare în regiunea separatistă a Republicii Moldova. Nici autoritățile de la

Chișinău nu au reușit să deschidă secții de vot în stânga Nistrului pentru scrutinele naționale. Pe teritoriul controlat de autoritățile constituționale, Moscova a deschis câte o secție de vot la Chișinău, Comrat și Bălți.

Ambiții prezidențiale

Sprijinul masiv al autorităților de la Tiraspol pentru stimularea prezenței la vot se poate explica și prin ambiția liderului local, Vadim Krasnoselski, de-a obține un nou mandat în fruntea nerecunoscutei Republici Moldovenești Nistrene (RMN).

În ajunul alegerilor parlamentare ruse, Krasnoselski a îndemnat locuitorii din stânga Nistrului să participe la alegeri pentru „că în pofida tuturor greutăților Rusia nu uită Transnistria și o ajută”. Acesta a anunțat oficial duminică, 12 septembrie, într-un cadru festiv la cetatea Tighina, unde autoritățile locale au organizat festivități în cinstea cneazului rus al Novgorodului, Aleksandr Nevski, că va candida la scrutinul prezidențial ce se va desfășura în Transnistria pe 12 decembrie. Rezultatul acestor alegeri este însă previzibil, din moment ce Krasnoselski a reușit, în ultimii ani, să-i elimine de pe scena politică regională pe toți posibii concurenți. Argumentându-și decizia de a „candida”, Krasnoselski a declarat că în anii în care a deținut el puterea la Tiraspol, Transnistria ar fi devenit „mai frumoasă, mai confortabilă, mai modernă, reușind să păstreze moștenirea strămoșilor”.

„Nu trebuie să te oprești la jumătate de drum, trebuie să mergi doar înainte. Consider că este datoria mea de a continua ce am început. Am decis să candidez la funcția de președinte, pentru că simt responsabilitate pentru lucrurile inițiate și pentru continuarea lor cu succes”, a scris Krasnoselski pe contul său de Telegram.

Falanga electorală transnistreană

Alegerile prezidențiale din Republica Moldova din 2016 și 2020, precum și cele parlamentare din ultimii ani au arătat pe deplin capacitatea de mobilizare a electoratului transnistrean. Numeroase materiale de presă și anchete au arătat implicarea unor oficiali ai administrațiilor locale ori ai companiei Sheriff. Pentru a permite deplasarea alegătorilor din Transnistria la secțiile de vot deschise pentru ei, în timpul pandemiei autoritățile de la Tiraspol au ridicat orice măsură de carantină. Acest scenariu s-a repetat atât la alegerile prezidențiale din toamna anului 2020, cât și la cele parlamentare din 11 iulie 2021.

Doar presiunile internaționale și mobilizarea exemplară a diasporei au reușit să anuleze acest avantaj electoral al forțelor pro-ruse din Republica Moldova. Un rol important l-a jucat și mobilizarea mass-media și a societății civile, care au monitorizat deplasarea organizată a votanților din Transnistria la secțiile de vot de pe teritoriul controlat de autoritățile constituționale.

Editorial

Transnistria, un ghem de probleme nerezolvate

Dosarul transnistrean a acumulat în momentul de față o serie de probleme nerezolvate care riscă în orice moment să degenereze. În ultimii doi ani, discuțiile în formatul consacrat 5+2, dar și cele bilaterale importante între Chișinău și Tiraspol, au lipsit total. Motivele principale au fost pandemia, dar și lipsa de voință politică afișată de Chișinău și Tiraspol. Ultima întâlnire majoră a fost la Bratislava din 2019, astfel că cea programată în luna noiembrie la Stockholm va avea o agendă foarte încărcată.

Într-un interviu recent oferit de liderul separatist de la Tiraspol, Vadim Krasnoselski, agenției ruse RIA Novosti, acesta a vorbit într-o cheie mai degrabă ambiguă despre ce anume ar putea să se întâmple mai departe în acest dosar.

Pe de o parte, a vorbit de necesitatea rezolvării chestiunilor arzătoare din sfera socio-economică, ca o condiție de bază pentru evoluția negocierilor pe coșul politic al dosarului, după care la doar câteva întrebări mai departe, Krasnoselski să se sucească la 180 de grade. Mai precis, să vorbească despre iminența punerii în aplicare a rezultatelor referendumului local din regiune din 2006 și anume alipirea Transnistriei la Federația Rusă.

Astfel de mesaje alambicate nu numai că transmit incoerență, dar conduc inevitabil spre o lipsă de încredere între părți.

În cazul în care Tiraspolul vorbește despre transformarea Transnistriei într-un subiect federativ al Rusiei, întrebarea este cum poate Ucraina să nu acționeze restrictiv asupra sa? Cum putem vorbi despre o insulă rusească cu mii de militari ruși staționați între două state precum Republica Moldova și Ucraina care și-au manifestat deschis dorința de aderare la Uniunea Europeană.

Blocade și victime

Pe timpul pandemiei, liderii transnistreni au decis să instituie unilateral circa 40 de posturi ce au restricționat și mai mult accesul în regiune. Mai mult, aproape au izolat și satele moldovenești aflate sub controlul Chișinăului de pe malul stâng al Nistrului, fapt ce a creat o adevărată criză umanitară acolo.

Mădălin Necsuțu, jurnalist, contribuitor, Balkan Insight

Cu toate acestea, deși pot înmatricula mașinile cu numere neutre pentru a circula internațional, locuitorii și agenții economice ce efectuează transporturi de mărfuri și pasageri nu au dat buzna să facă acest lucru.

Când Ucraina a decis să nu mai perpetueze situația aceasta și să nu mai admită mașini cu numere transnistrene după circa doi ani în care transnistrenii au avut la dispoziție tot timpul necesar să facă acest lucru, atunci Tiraspol a reclamat din nou o blocadă din partea Kievului.

Mai mult, Krasnoselski a încercat din tot să atingă o latură sentimentală spunând că regiunea transnistreană are în componență și circa 100.000 de ucraineni care vor fi afectați de măsura Ucrainei. De

aceea, Tiraspolul vede o eventuală intervenție a Rusiei ca soluție pentru deblocarea situației.

Nici în ceea ce privește distrugerea sau evacuarea munițiilor de la Cobasna, liderul separatist Vadim Krasnoselski nu a văzut soluții. Acesta s-a arătat mai degrabă preocupat de un posibil impact asupra mediului în urma distrugerii, și nu de pericolul real al unei catastrofe de proporții în cazul în care depozitul vechi de muniții de la Cobasna ar putea sări în aerul cu totul. De altfel, astfel de accidente au fost frecvente în ultimii ani în Rusia.

Depozite de muniții vechi sovietice au explodat în august 2019 în regiunea Krasnoiarsk din Rusia, incident soldat cu morți și răniți, iar în octombrie 2020, un depozit cu circa 75.000 de tone de muniții a explodat în regiunea Riazan, fapt ce a condus la evacuarea a 2.000 de oameni din satele vecine.

De altfel, Cobasna se află la doar patru kilometri de cea mai apropiată localitate din Ucraina, iar un eventual accident ar putea afecta și această țară fără niciun dubiu.

Fotbalul ca instrument de softpower

Ce nu a reușit prin diplomația clasică de ani circa trei decade, cu tot sprijinul diplomației moscovite, Tiraspolul a reușit prin așa-numita „paradiplomație a fotbalului”. Un termen ce definește scopuri ale Rusiei atinse prin proxy.

După victoria surprinzătoare a echipei Sheriff Tiraspol împotriva legendarei echipe a Real Madridului, regiunea separatistă transnistreană a fost așezată fie și temporar pe harta lumii. Toți ochii planetei au rămas ațintiți asupra acestei echipe de fotbal și mulți dintre telespectatori au putut afla, așa cum a titrat cel mai mare cotidian de sport din Spania - „Marca” - că în grupele Champions League joacă o „echipă fără țară”.

Cu toate acestea, ziarele lumii au făcut și mici investigații să afle ce se află în spatele acestui succes și au scris despre contrabandă, spălări de bani negri și o regiune controlată de facto de Rusia prin proxy, despre realitatea că niciun moldovean nu face parte din primii 11 în teren și că, în fapt, această echipă reprezintă trustul Sheriff controlat de oligarhul local, Viktor Gușan.

Dar ne aflăm doar la o treime din drumul Sheriff-ului în această competiție, după ce echipa a jucat două din cele minim șase meciuri programate în această fază a grupelor. Calculele de pe hârtie arată că numai la această oră în conturile clubului Sheriff din Tiraspol vor intra minim garantat peste 21 de milioane de euro. Bani legali din partea UEFA.

De altfel, profiturile nu se vor opri aici, iar trecerea de faze optimilor poate însemna depășirea pragului de 30 de milioane de euro. La aceste câștiguri se vor mai adăuga și viitoarele transferuri ale unor jucători ce s-au făcut remarcați în această competiție și cărora li s-a mărit substanțial cota de piață. Sheriff vinde de ani buni jucători pe milioane de euro, fără însă ca statul sau sportul moldovenesc să aibă cumva beneficii din acest lucru.

Clubul Sheriff Tiraspol nu a făcut niciun secret din susținerea la vedere a separatismului transnistrean. Politicul a mers mână în mână cu fotbalul. La fel cum holding-ul Sheriff susține deschis partidul de guvernare „Obnovlenie” și pe Vadim Krasnoselski, cel care de altfel a și lucrat pentru acest holding în trecut.

Krasnoselski a anunțat că va candida în decembrie la un nou mandat de lider al regiunii secesioniste, iar succesele din fotbal vor fi puse prin „transfer de imagine” în contul electoral al acestuia. Rămâne de văzut cum vor fi folosite oportunitățile de imagine de către liderii transnistreni în următoarele săptămâni când Real Madrid sau Internazionale Milano urmează să ajungă la Tiraspol pentru a juca pe stadionul lui Sheriff.

Sheriff Tiraspol nu face acum decât să repete o rețetă patentată deja de fotbalul rusesc de a încerca de mai bine de 20 de ani lovituri de imagine de „soft power” precum cazul Chelsea Londra, cumpărată în 2003 de oligarhul rus Roman Abramovici și care a cucerit mai multe trofee continentale, ce face Gazpromul care s-a împământănit de ani buni ca

principalul sponsor al Champions League, sau ce a făcut Moscova când a investit 10 miliarde de dolari pentru a organiza Cupa Mondială de Fotbal din 2018.

Ce poate face Chișinăul?

Cel mai la îndemână instrument pe care Chișinăul îl are este fiscalizarea afacerilor din stânga Nistrului, inclusiv banii clubului Sheriff Tiraspol care este afiliat Federației Moldovenești de Fotbal și care nu se supune regulilor fiscale ale Republicii Moldova, așa cum o fac și celelalte cluburi. Moldova poate profita și de închiderea sau cel puțin obstrucționarea unui canal important de contrabandă spre portul Odesa, odată cu decizia Kievului de a opri mașinile transnistrene.

Povestea despre „diplomația fotbalului”, începută de fostul premier Vlad Filat în urmă cu aproximativ un deceniu, s-a dovedit ineficientă. Ba mai mult, a consolidat relațiile corupte dintre politicienii dintre cele două maluri ale Nistrului. Întâlnirile s-au dovedit mai mult unele de afaceri oneroase, decât de rezolvare a unui dosar important. De altfel, scutițiile de taxe din partea Chișinăului nu sunt altfel decât baloane de oxigen financiare pentru supraviețuirea acestei entități.

Ceea ce trebuie să realizeze primordial și pe repede-înainte Chișinăul este să se conecteze la sistemul energetic european cât mai rapid, nu atât în zona gazelor naturale, cât în zona energiei electrice. Cumpărând energie electrică produsă la Cuciurgan din gazul rusesc neplătit de Transnistria de 15 ani și cu o datorie deja de șapte miliarde de dolari, Chișinăul nu face decât să prelungească nerezolvarea acestui dosar ținut pe loc de Tiraspol și Rusia pentru a consuma din preocupările și atenția Chișinăului de a avansa pe calea europeană.

Pe de cealaltă parte, Rusia va face tot ce îi stă în putere să obstrucționeze conectarea energetică a Republicii Moldova la Europa, iar dosarul transnistrean nu va fi niciodată rezolvat din voința sau inițiativa Moscovei.

De facto, dând cărțile pe față, Moscova nu are nici în clin și nici în mână cu rezolvarea acestei probleme. Nu ar avea niciun avantaj, iar scenariul negocierii Transnistriei pentru un ipotetic avantaj mai mare într-o negociere cu Occidentul este deja o ipoteză perimată și un drum fără capăt.

Transnistria nu reprezintă astăzi decât un focar de probleme perpetue și mai puțin unul de rezolvări, iar Chișinăul trebuie la un moment dat să preia hățurile acestei probleme, în special în zona economic-bancară și să încheie socotelile în această poveste care nu se va termina niciodată din perspectiva negocierilor clasice. Sigur, riscurile nu trebuie asumate, ci calculate, iar pașii trebuie să fie mici, dar fermi.

Rusia trebuie stimulată să înțeleagă iminența deciziei sale de retragere din Transnistria și de creștere a costurilor pe plan internațional și bilateral

Igor Munteanu, fost diplomat și analist politic

Fostul diplomat și politician, Igor Munteanu, a avut amabilitatea de a ne acorda interviu pentru buletinul de politică externă al FES/APE în care a analizat ultimele evoluții din dosarul transnistrean. Am discutat cu dânsul despre discursul recent al președintelui Maia Sandu de la tribuna ONU, secțiile de votare deschise într-un număr record de Rusia cu prilejul alegerilor din Duma de Stat de la Moscova, retragerea trupelor ruse din Transnistria și pericolele de securitate regionale reprezentate de prezența lor în regiune, dar și despre implicațiile „paradiplomației fotbalului” odată cu succesul echipei de fotbal Sheriff Tiraspol în Champions League. Vă invităm să citiți toate aceste detalii în rândurile care urmează:

■ Cum apreciați discursul președintelui Maia Sandu de la tribuna ONU? A fost menționată retragerea trupelor ruse din Transnistria, dar există și voci critice din rândul analiștilor care menționează o poziție „soft” din partea Republicii Moldova pe dosarul transnistrean. Dvs. cum apreciați poziția avută vizavi de Rusia?

■ Pot spune că discursul a fost destul de echilibrat pe agenda de dezvoltare articulată, pe fundamentele scopurilor pentru dezvoltare durabilă.

Din acest punct de vedere, Republica Moldova depinde și este interesată ca asistența internațională să ia în considerare marile provocări care se răsfrâng și asupra Republicii Moldova legate de pandemie și fluxurile de bani datorită economiei globalizate. Președintele Maia Sandu a pus accent pe

stocarea unor fabuloase rezerve de bani extrași din economiile statelor mici și mari din zone offshore, care sunt în afara oricărui control democratic și în afara sistemelor de măsurare și monitorizare a finanțelor publice.

Din acest punct de vedere, cred că discursul a dat bine. A fost pătruns și de cele 14 principii la care a făcut referire și Antonio Guterres în discursul său elevat despre rezultatele și provocările la care trebuie să se aștepte ONU. Acesta spunea că suntem ca niște somnambuli care mergem spre abis pentru că provocările extrem de mari legate de pandemie nu sunt pe deplin înțelese și articulate de către puterile lumii. Și alte o serie de nuanțe la care doamna președinte s-a raportat a oferit probabil un discurs sobru.

În ceea ce privește amenințările de securitate, fără îndoială, s-au enunțat niște lucruri bine-cunoscute și repetate de mai multe ori de către diplomații Republicii Moldova și anume că nu

poate exista o soluționare durabilă a conflictului transnistrean fără retragerea necondiționată a trupelor rusești și că, în continuare, Republica Moldova va rămâne fermă pe aceste poziții. Și anume că nu pot exista subterfugiile la care a apelat Federația Rusă prin care dorea să atribuie forțelor sale militare un rol de garanție de securitate pentru această regiune.

Forțele rusești reprezintă motivul, cauza și cea mai mare parte a problemei existente în Republica Moldova în care organele constituționale nu pot controla teritoriul suveran recunoscut pe plan internațional.

Ce lipsește din acest discurs al președintelui Maia Sandu a fost absența unor propuneri noi legate de mecanismul prin care Rusia ar putea fi stimulată să înțeleagă iminența deciziei sale de retragere și de creștere a costurilor pe plan internațional și bilateral pentru Federația Rusă pentru a nu conserva deciziile sale unilaterale.

Abuzurile Moscovei în regiunea transnistreană

■ **Cum apreciați faptul că Rusia a deschis un număr record de secții de votare la recente alegeri parlamentare din Rusia și poziția Chișinăului pe această chestiune?**

■ Unele din aceste decizii s-au produs și pe fundalul alegerilor din Duma Rusă, atunci când deschiderea celor 27 de secții de votare în stânga Nistrului și a celorlalte secții de vot [din Republica Moldova] s-au făcut în afara cadrului diplomatic și cel al relațiilor politice existente între cele două state – Federația Rusă și Republica Moldova.

Acest lucru s-a întâmplat pentru că, probabil, mesajele care au fost transmise au fost triviale de neutre. Rusia nu a întrezărit în nota transmisă la adresa sa niciun cost sau vreo posibilă pierdere. A deschis secțiile, a alocat resurse diplomatice, a organizat inclusiv prin transport și stimulare a campaniei electorale participarea masivă a celor peste 74.000 de alegători în trecut [alegerile prezidențiale din Rusia în 2019]. În 2021, aceștia au fost doar peste 59.000 de alegători.

Ce a lipsit în continuare discursului președintelui Maia Sandu a fost o referință concretă la propunerea formulată în mai multe rânduri de către societatea civilă și chiar de unii diplomați din MAEIE legată de înlocuirea misiunii de pacificare existentă în format trilateral militarizat fără niciun control asupra standardelor pe care le aplică ca urmare a Acordului de încetare a focului din 21 iulie 1992. Anume propunerea propriu-zisă din partea Republicii Moldova de a introduce o misiune civilă. Așadar, demilitarizarea pacificatorilor. Acest lucru afectează responsabilitatea pe acest lucru din partea unei organizații respectabile cum ar fi ONU.

Dacă ar fi existat în acest discurs solicitarea unui stat membru al ONU către secretarul general Antonio Gutierrez de a prezenta poziția aceasta spre Consiliul de Securitate sau către Adunarea Generală a ONU

cu privire la oportunitatea introducerii unei misiuni civile în Republica Moldova, sigur că efectele pozitive ar fi fost multiplicabile. Republica Moldova are cu siguranță mulți aliați, foarte multe state care ar fi favorabile unei asemenea decizii. Actualul format este înghețat și este toxic.

Cunoscând toate aceste lucruri, evident că discursului i-a lipsit un element esențial. Probabil ar fi fost necesară în egală măsură o referință la cooperarea regională pe probleme de securitate – Georgia, Ucraina, Republica Moldova, România – pentru că amenințările de securitate care izvorăsc din regiunea transnistreană nu sunt singulare. Ele vizează un teritoriu mult mai larg decât cel al Republicii Moldova și fac parte dintr-o serie de amenințări sub-regionale legate de Marea Neagră, acolo unde s-a produs anexări de teritoriu, acolo unde s-au consolidat în mod nepermis și contrar tratatelor internaționale de control asupra forțelor convenționale capabilități militare ofensive. Mă refer aici la peninsula Crimeea. Evident, aceste amenințări nu pot fi neglijate sau nu pot fi singularizate. Președintele Maia Sandu ar fi putut face o referire foarte clară și principială la mecanismele de cooperare internațională pentru a fi evidențiate soluții mai clare de adresare față de aceste constrângeri.

Reacții slabe la probleme vechi

■ **Ultimele evoluții din dosarul transnistrean legate de interdicțiile primite de mașinile înmatriculate cu numere transnistrene au lăsat loc de interpretări privind poziția Chișinăului care ar fi cerut Kievului să nu le aplice. Cum apreciați ultimele negocieri din partea Chișinăului?**

■ Într-un singur cuvânt – dezamăgitoare. Acestea sunt asumate de reprezentanții actualii guvernării de a solicita Ministerului Afacerilor Externe a Ucrainei și a altor autorități de a suspenda intrarea în acțiune a unui acord negociat vreme îndelungată între cele două state. Mă refer la prima scrisoare trimisă prin canale diplomatice pe data de 14 ianuarie 2021, imediat după prima întâlnire a președinților Maia Sandu

și Volodimir Zelensky, și a doua tentativă, care a fost, în mod fericit, blocată de către partea ucraineană, de a suspenda intrarea în vigoare a acestei neașteptate acțiuni de a regulariza traficul internațional prin restrângerea dreptului de circulație a unor automobile cu numere de transport nerecunoscute.

Republica Moldova a făcut tot efortul necesar pentru a pune la dispoziția proprietarilor de automobile spațiul și timpul necesare, dar și instrumentele legate pentru ca aceștia să se conformeze legislației sale naționale. Orice fel de referințe la faptul că cetățenii nu au avut timp sunt desuete și nicidecum nu reprezintă tabloul real al lucrurilor. Din punctul meu de vedere, încetinirea procesului de raportare sau de conformare la aceste probleme legislative ține doar de dorința liderilor separatiști de a menține și de a conserva niște pârgurii de influență asupra procesului de reglementare. Orice fel de pași de conformare ar însemna pierderea de teren și a unor mijloace financiare de care dâșii nu pot să se dispenseze. Iar noi, cei de la Chișinău, ar trebui să alegem foarte clar între a practica elementele suveranității la care ne obligă Constituția, ori a practica jocul la două capete și a favoriza în acest fel interesele regimului separatist.

■ **Imediat după anunțarea rezultatelor alegerilor parlamentare din 11 iulie din Republica Moldova, deputatul rus Leonid Kalașnikov a declarat că Moscova poate activa, citez „factorul transnistrean” în cazul în care puterea din Moldova va adopta o poziție anti-rusă. La ce anume s-a referit oficialul rus prin activarea „factorului transnistrean”?**

■ Declarațiile deputaților din Duma de Stat a Rusiei sunt întotdeauna extrem de politizate și mențin o anumită atmosferă de prezentare a relațiilor dintre Republica Moldova și Federația Rusă ca o relație feudală. O relație între senior și vasal. Din acest punct de vedere, această declarație nici nu trebuie să fie analizată sub aspectul rigorilor dreptului internațional.

Este o expresie a dogmatismului geopolitic cu care sunt inoculați anumiți politicieni din Rusia, unii care nu au acceptat nici măcar pentru o clipă că Federația Rusă are de-a face acum tratează cu state independente. Anulând independența statelor de a lua decizii în conformitate cu propriile interese, ei încearcă să demonstreze că au suficientă forță să intervină și să pună la punct guvernele statelor care nu sunt conforme cu interesele și voinței sale.

Deputatul Kalașnikov continuă stilul beligerant pe care l-a avut anterior Dmitri Rogozin atunci când, în ultima perioadă a exercitării funcției de Reprezentant al președintelui Rusiei pe relația economico-comercială, a spus că, oricând armata Federației Ruse poate ajunge la București în cazul în care autoritățile statului român au decis să blocheze navigația aeriană dintre Federația Rusă și Moldova, dânsul fiind atunci sub sancțiunile internaționale impuse mai multor oficiali ruși. Astfel de declarații inflamează de fiecare dată și arată foarte clar că Federația Rusă ar dori să trateze doar de pe poziție de forță. Acest lucru nu este unul pozitiv pentru credibilitatea statului rusesc.

„Paradiplomația fotbalului” ca model de „soft power” al Rusiei

■ **Am dori să vă întrebăm la ce anume ne putem aștepta din partea Tiraspolului privind promovarea acestei „paradiplomații a fotbalului”, odată cu evoluțiile echipei Sheriff Tiraspol din Champions League. Reprezintă această echipă Republica Moldova în această competiție sau este mai degrabă o oportunitate de imagine pentru regimul separatist de la Tiraspol?**

■ De la bun început, investițiile uriașe pe care le-a făcut grupul Sheriff în stadionul din Tiraspol din sursele sale obscure au însemnat o investiție în diplomația culturală. De asemenea, a însemnat o aplicare a „soft power”-ului propus și recomandat cu insistență de Federația Rusă care și-a dorit și stăruie în continuare pe scopul de a îndupleca prin mijloace dure și mai puțin dure, prin convingere

și impunere, ca Republica Moldova să recunoască Transnistria în calitate de subiect al unei potențiale federații, neluându-și responsabilitatea de a o recunoaște așa cum a făcut-o în cazul regiunilor nerecunoscute Abhazia și Osetia de Sud.

Motivul central pentru care continuă această politică este că ar dori să transmită finanțarea acestui regim către evident alte entități păstrându-și rolul de a folosi structurile existente într-o viitoare formulă de stat, fără ca să fie blamată (ca în cazul Crimeei) și „luând caimacul” prin controlarea spațiului viitorului comun.

În privința acestui „miracol fotbalistic” al Transnistriei, putem constata că niciunul din fotbaliștii aflați pe teren nu sunt cetățeni ai Republicii Moldova. Ei nu sunt nici măcar locuitori ai regiunii. Din acest punct de vedere, nu există absolut nicio tangență între fotbalul moldovenesc care are propria sa federație și organizare cu această echipă de la Tiraspol care reprezintă orice altă regiune a globului, dar nu Republica Moldova.

Să ne bucurăm sau să ne întristăm de acest rezultat? În primul rând, ne întristăm pentru că asociațiile care administrează acest sport frumos nu au condiționat niciodată în mod normativ evoluțiile sportului practicat în Transnistria și evident au fost fie corupte, fie cooptate la jocurile geopolitice pe care le face Federația Rusă prin intermediul acestui sport.

Republica Moldova nu are absolut niciun motiv de a se mândri că o echipă joacă într-o competiție celebră pentru că nu îi aparține niciun jucător și evident nu are niciun beneficiu de imagine.

■ **Îl va ajuta această participare a Sheriff Tiraspol pe liderul separatist de la Tiraspol, Vadim Krasnoselski, care tocmai și-a anunțat candidatura pentru un nou mandat la cârma regiunii separatiste? Va fi folosit acest succes fotbalistic în cursa electorală de la Tiraspol?**

■ Fotbalul nu are nicio treabă cu meciurile politice interne din Transnistria. Stomacul votează pentru elitele selectate care să facă parte din acest regim separatist, stomacul însemnând cel care controlează veniturile și salariile populației și cel care ajută la obținerea beneficiilor de natură economică.

În cea mai mare parte, acestea sunt generate de fluxurile neplătite de gaze rusești care reprezintă balonul de oxigen al regimului separatist. Atâta vreme cât Federația Rusă va sponsoriza regimul separatist, Moscova va avea grijă să investească indiferent de votul popular. Numind circuitul alegerilor elitelor din Transnistria drept alegeri am face o mare greșală, deoarece, ceea ce avem în stânga Nistrului este o pseudo-democrație, o „paradiplomație” și în același timp o bătaie de joc față de standardele elementare, de rigoarea democratică prin reprezentare. Nu are aici fotbalul nicio tangență, iar aici ar trebui să revenit la o chestiune de principiu.

Republica Moldova oferă acces nelimitat pentru producătorii din stânga Nistrului la piețele europene. Singurul semnatar al Acordului de liber schimb cu UE este Republica Moldova și nu Transnistria. Tiraspolul folosește în mod abuziv escaladarea unor situații de conflict pentru ca să înduplece Bruxelles să păstreze beneficiile de care se bucură. Să obțină concesiile unilaterale din partea Chișinăului.

În situația din pandemie, Transnistria închis orice fel de acces în regiunea sa, primind ajutoare umanitare, dar nu a oferit posibilitatea medicilor de la Chișinău să verifice instituțiile medicale, să aibă acces la acordarea de prim ajutor. De asemenea, ambulanțele care trebuiau să ofere asistență medicală în localități din stânga Nistrului, aflate sub jurisdicția Chișinăului, au fost oprite iar medicii au fost arestați, fără ca Chișinăului să aibă o reacție adecvată și pilduitoare.

Atâta timp cât transnistrenii vor impune forța, fără să plătească costurile impunității lor, progresele pe calea conflictului for fi minime sau vor lipsi cu desăvârșire.

Opinia Expertului

Formatul 5+2 – de ce resuscitarea sa va fi foarte dificilă?

Editorial de Angela Grămadă, directoare Experts for Security and Global Affairs Association (ESGA) din București, România

Schimbarea leadership-ului în Republica Moldova (alegeri prezidențiale în noiembrie 2020 și alegeri parlamentare anticipate în 11 iulie 2021) aduce cu sine nevoia de a reflecta asupra unui spectru larg de probleme sau dileme cu care această țară se confruntă de aproape 30 ani și pentru care guvernările anterioare nu au reușit să identifice soluții. Problema transnistreană este doar una dintre ele.

Deși mulți politicieni vorbesc despre integrare europeană ca despre un obiectiv de politică externă sau interes național, de multe ori acestora li se reamintește, într-o formă sau alta, că fără o soluție viabilă, statutul de țară membră a Uniunii Europene ar putea să nu fie obținut.

Revenind la schimbarea de guvernare și, deci, de paradigmă în procesul decizional cu privire la diferendul transnistrean, este important a evidenția modul în care noua conducere se raportează la formatul de negociere al conflictului. În mai multe intervenții publice președinta Maia Sandu a declarat că formatul de negociere 5+2 este cadrul în care trebuie să continue discuțiile pentru a putea fi identificate soluțiile pentru problemele cu care se confruntă locuitorii din stânga Nistrului.

Officialii sunt foarte atenți ca discursurile lor să nu conducă la disensiuni publice. Nu este vorba despre lipsa de curaj și despre încercarea de a menaja Rusia pentru că Republica Moldova este dependentă energetic, și pe alocuri și economic, de Moscova. Este vorba despre asumarea unui discurs echilibrat, care să nu conducă la formarea unui val protestatar.

Obiectivul este, așadar, evitarea criticilor în primul rând din interior, care sunt capabile să afecteze actul de guvernare. Actuala elită politică a țării nu a vorbit prea mult în campaniile electorale despre Transnistria, dar a promis reforme, justiție corectă, bunăstare.

Doar pe alocuri se poate evidenția o incluziune a potențialului electoratului din stânga Nistrului în discursurile din campaniile electorale a diverșilor actori politici. Mai mult, toate încercările anterioare de a „soluționa” conflictul s-au redus la promovarea unor scheme și a unor interese ale unor reprezentanți ai proceselor decizionale, iar acest aspect a rămas impregnat pe retina societății.

Prea puțin politicienii au reflectat asupra unor încercări concrete de asigurare și de protejare a drepturilor și libertăților locuitorilor din regiunea transnistreană, iar pe alocuri și a celor de pe teritoriul controlat de autorități. În aprilie 2009, Vladimir Voronin a reacționat dur la proteste și a declarat că noua criză politică a amânat pe o perioadă nedeterminată soluția pentru conflictul transnistrean. Și cei care l-au urmat, inclusiv Igor Dodon, a operat în spațiul public cu mesaje similare. Astfel, conducerea țării a pus de fiecare dată

pe seama cetățenilor lipsa de viziune și propria incapacitate de a oferi soluții.

Pentru actuala guvernare dilema sau provocarea cea mai mare va fi de a limita accesul la „oportunități și beneficii” pentru liderii separatiști de la Tiraspol, dar și imixtiunea Federației Ruse în afacerile interne ale Republicii Moldova, adică de a interveni în procesul decizional.

Kievul, mai atent la dosarul transnistrean

Dar acesteia i se mai adaugă și altele. Printre ele se numără incluziunea locuitorilor din stânga Nistrului în procese politice, economice, sociale derulate de conducerea țării, asumarea responsabilității pentru identificarea unei soluții optime pentru conflict, evitarea unor disensiuni cu partenerii, mai ales cu cei care participă la formatul de negociere 5+2 sau responsabilizarea mediatorilor. Evident, în acest moment este vorba despre Ucraina care este foarte atentă să evalueze nu doar amenințările de securitate pe perimetrul transnistrean, necontrolat de Chișinău, dar evaluează și

actul decizional din Republica Moldova, pentru că acesta poate avea un impact foarte mare asupra procesului de soluționare a conflictului din regiunile Donbas și Lugansk.

Analiza potențialului formatului 5+2 de a produce recomandări pentru diferite tipuri de probleme pentru locuitorii din regiunea transnistreană, dar și soluția acceptabilă pentru toate părțile implicate, care să nu mai poată fi reevaluată, pornește astăzi de la discursurile publice și noile documente oficiale. În discursurile publice liderii politici încearcă să evite asemenea dezbateri și doar aleatoriu să menționeze problema. Acest lucru constrânge experții să apeleze la documente de poziție sau la programe de guvernare. Programul de guvernare, prezentat în august 2021 conține două referințe la formatul 5+2:

Prima se referă la „intensificarea dialogului în formatul 5+2, care are drept scop restabilirea statului întregit prin negocieri pașnice, diplomatice, cu asigurarea suveranității și integrității teritoriale a Republicii Moldova în hotarele ei internațional recunoscute”.

Cea de a doua vorbește despre „inclusiunea în negocierile în formatul 5+2 a problemelor social-economice, drepturile omului, libera circulație și reglementarea politică a conflictului”. În prima referință regăsim interesul autorităților de la Chișinău de a acționa pe cale pașnică, prin discuții și negocieri, dar respectând suveranitatea și integritatea teritorială a țării. Nu există abatere de la discursurile oficiale și legislația internă.

Dileme în raportarea față de Tiraspol și comunicare confuză

Dilema în acest caz o reprezintă capacitatea Republicii Moldova de a face față retoricii agresive care vine din partea regimului nerecunoscut de la Tiraspol și de a comunica publicului intern și partenerilor viziunea proprie despre cum poate intensificarea dialogului să conducă la soluție, dacă se știe că până la acest moment poziția Moldovei a fost mai slabă în a-și promova interesele de securitate națională și, respectiv, în a-și proteja cetățenii.

În cel de-al doilea paragraf observăm cum noua guvernare încearcă să propună foarte timid dezbateri despre partea de reglementarea politică a conflictului – aspect foarte agresiv amânat de liderii separatiști de la Tiraspol, susținuți de Moscova.

Resuscitarea formatului de negociere 5+2 a conflictului transnistrean va fi foarte dificilă, iar ultimele evenimente care au avut loc descurajează și mai mult încrederea cetățenilor într-o soluție optimă.

Ținând cont de discursul oficial afișat în ultimul aproape un an de zile, dar și de ceea ce a fost menționat în programul de guvernare și documentele oficiale anterioare, atunci autoritățile de la Chișinău trebuie să treacă printr-un proces de autoevaluare serios. Acest proces de autoevaluare trebuie să cuprindă reflecții despre:

- Capabilitatea decidenților de a-și asuma procesul de negociere în interesul cetățenilor proprii și cu respectarea suveranității și integrității teritoriale;

- Evaluarea corectă a resurselor interne implicate în gestionarea problemelor care apar în procesul de negociere și argumentarea corectă și insistență a discuțiilor despre aspectele politice ale diferendului;
- Amendarea strategiei de comunicare a Biroului de Reintegrare, care să fie coordonată mult mai abil cu celelalte instituții publice care iau parte la procesul decizional;
- Intensificarea dialogului cu partenerii externi care pot oferi susținere pentru internaționalizarea diferendului;
- Evaluarea platformelor și forurilor internaționale, unde problema transnistreană a fost abordată anterior, în special a Organizației Națiunilor Unite, unde Republica Moldova poate să capitalizeze o susținere consistentă, dacă va reuși să creeze coeziune pentru soluție, nu pentru amânarea unei discuții serioase pe acest subiect cu Federația Rusă.

În concluzie, mandatul actualei guvernări este unul destul de complex în ceea ce privește soluționarea diferendului transnistrean. „Intensificarea dialogului” nu trebuie să se reducă la multiplicarea numărului de întruniri cu liderii separatiști de la Tiraspol. Ea presupune capacitatea autorităților de la Chișinău de a veni cu o nouă viziune, cu o doză mărită de responsabilitate și cu o strategie de comunicare și advocacy, care să nu permită autorităților separatiste din regiunea transnistreană să capitalizeze momente de ezitare. Discursul trebuie să fie unul ferm în promovarea integrității teritoriale și a protejării drepturilor și libertăților tuturor cetățenilor Republicii Moldova.

Opiniile exprimate de experți în cadrul editorialelor nu reflectă în mod necesar punctul de vedere al Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) și al Asociației pentru Politică Externă (APE).